

Družinam

... ničesar ne verjamem, govori Zmota,
pa je vse mogoče, šepne Resnica ...

Kazalo

Uvodni sprehod po krajih iz romana	11
1 Beno	17
2 Vita	25
3 Anka in Amel	33
4 Darko in Dolgi	41
5 Anka in Leo	49
6 Cecilija	57
7 Darko	65
8 Darko	71
9 Darko	79
10 Irina	85
11 Vita in Beno	93
12 Vita in Beno	101
13 Vita in Beno	109
14 Amel	115
15 Amel	121
16 Darko	129
17 Anka in Amel	137
18 Edi	145
19 Vita in Irina	153
20 Blaž in Leo	161
21 Anka in Stojan	169
22 Blaž in Leo	177
23 Darko in Edi	185
24 Tri družine	193
25 Novi začetki	201
Rejništvo nekoč in danes	209

Uvodni sprehod po krajih iz romana

Od petega razreda osemletke dalje sem osnovno šolo obiskovala na Brdu pri Lukovici in bila prva generacija otrok, ki se s Trojan ni vozila proti Štajerski, ampak proti Gorenjski. Angleški jezik se je v tistem obdobju zdel priročnejši od nemškega. Šolanje je tako eden od pomembnih razlogov, da *Zavetrja* umeščam tudi v lukovško okolje, na sprehodu pa opis krajev nekoliko razširjam.

V romanu večina dogodkov poteka v Lukovici in na Brdu pri Lukovici. Skozi le nekatere drobce skušam osvetliti tudi meni pomembna kraja, kraje, ki so bili podvrženi bogati zgodovini in se v njih tako v preteklosti kot sedanjosti odvijajo pomembne dejavnosti. Občani so lahko ponosni na veliko znamenitosti, da so kraje zaznamovale slavne osebnosti¹, kot so pesniki, pisatelji in prevajalci, še slikar in arhitekt, pa tudi glasbenik, zborovodja, etnograf ter številni drugi.

Kot osnovnošolka sem vsak dan pešačila od avtobusne postaje mimo hiš in gozdička v hrib do osnovne šole, nazadnje dozidane oziroma prenovljene v letih 2019 in 2022. Na pročelju me je pozdravil razprt napis *Osnovna šola Janka Kersnika Brdo*. Danes velika in sodobna šolska zgradba stoji ob tako imenovanem poskusnem sadovnjaku, v katerem strokovnjaki na skoraj šestnajstih hektarjih površine opravljajo dela s področja sadjarstva in varstva rastlin pred boleznimi, vodijo temeljne raziskave in preizkušajo nove tehnološke

---

¹ Podatki o znamenitostih krajev in pomembnih osebnostih so povzeti po spletnih straneh Občine Lukovica, Kmetijskega inštituta Slovenije, Družinskih izletov oz. Krajev Slovenije, Župnije sv. Martina Moravče, Zgodovine Limbarske gore, Slamnikarskega muzeja Domžale.

ukrepe. Tu je zbrano največje število sort sadnih rastlin v Sloveniji. Tudi sama sem v času šole v sadovnjaku obirala jabolka in se najedla češenj. Sadje je še vedno pridelano po shemi kakovosti, ki predstavlja zagotovilo za naravi prijazen način pridelave. V gručastem naselju na hribu navdušuje obnovljeni zunanji obod renesančnega gradu, sicer so grad v šestnajstem stoletju sezidali grofje Lamberg. V devetnajstem stoletju je služil še drugim namenom, med drugo svetovno vojno je bil požgan, v Valvazorjevem času obnovljen in dozidan, tristo let pozneje pa je postal dom pisatelja, notarja, politika in župana občine Janka Kersnika (1852–1897). Več pisateljevih del, uvrščenih v obdobje poetičnega realizma, smo učenci in pozneje dijaki prebirali in razpravljali o *Kmetiskih slikah* in *Jari gospodi*, na primer. V bližini sta grajski gabrov in ob sodobnejši prometni ureditvi na novo zasajen kostanjev drevored. Še v predstavi izpred dveh desetletij sem ga komaj prepoznala. Ob poslopju je ograjen park s Kersnikovim ribnikom, da bližje k vodi nisem mogla stopiti. Na prostoru nekdanje grajske kapelice je zrastle župnijska cerkev Marije Vnebovzete iz osemnajstega stoletja z baročno opremo v notranjosti, s freskami in sončno uro. Ob ponovnem obisku sem rada sedla na eno od novih klopi pri cerkvi. Na hribu poleg je sedež Čebelarske zveze Slovenije, blizu pa tudi več čebelnjakov in zeliščno-čebelarska učna pot. Spomin seže v čas, ko sem se na prostranem travniku pod centrom sankala na sošolčevih saneh. Ta del zgodbe sloni na resničnem kraju, čeprav Brdo pri Lukovici imenujem Naselje na Hribu in se dogajanje predstavlja iz okolice gradu, drevoredov in ribnika tudi v šolske prostore.

Dotaknem se dela lukovške kulturne poti, ko v starem jedru kraja omenim znamenje Marije Brezmadežne v spomin na umor cesarice Elizabete, žene Franca Jožefa, in spominsko ploščo dramatika in humorista Frana Milčinskega. Okrog doma njegove matere je pisatelj našel navdih tudi za svoja dela. Večina nas je brala šaljive zgodbe *Butalci*. Posebnost kraja je bil kavarniški salon, prostor, kjer sta se srečevali gospoda in inteligenca. Ferdinand I. Habsburški je leta 1843 Lukovici podelil trške pravice, tu pa še sedaj potekajo sejmi in je moč kupiti domače izdelke in pridelke. Izpostavim trgovino, bloka, zdravstveni dom, prevzela sta me v letu 2007 prenovljen osrednji

trg s ploščadjo, vodometom in klopmi, Kulturni dom ..., in Lukovici rečem Naselje pod Hribom, kjer v romanu poteka za kraj in njegove prebivalce pomemben kulturni dogodek.

V bližini kraja Gradišče, ki je ime dobilo po prazgodovinskih najdbah, je umetno zajezeno jezero, priložnost za veslače in ribiče. Okrog jezera je za sprehode ali teke speljana štiri tisoč dvesto metrov dolga krožna makadamska pot. Čeprav se nisem povzpela na trim naprave, sta hitra hoja ter pogled na prekrasno naravo in simpatična laboda vplivala poživljajoče. V besedilu se jezero nahaja pri Griču, medtem ko nasad cvetja v Volčjem Potoku imenujem Ob potoku.

Živa razstava o rokodelski dejavnosti, ki širi védenje ter vzbuja in krepi zavest o tristo let stari dediščini, je postavljena v Muzej slamnikarstva v Domžalah. Delavnicam in muzejski trgovini se pridružuje več kot sto razstavljenih slamnikov, ki se razlikujejo po obliki, velikosti, namenu, načinu izdelave, barvi, materialu in širini kit. Po moje sta muzej in posnetek srečanja rejnikov v Predmestju, kjer sta tudi gostilna in center za socialno delo ter se zgodi usodna prometna nesreča.

Bralec bo najbrž prepoznal, da je ena od družin obiskala Limbarsko goro, kar skrajšam v Gora, in so omenjene Kamniško-Savinjske Alpe z Grintovcem, Čemšeniška planina in Posavsko hribovje z oddajnikom na Kumu. Obiskovalce sprejmeta od leta 2014 v celoti restavrirana romarska cerkev svetega Valentina v župniji Moravče in gostišče, misli pa potujejo v preteklost k legendarnemu gradu Lillienberg, gradu lilij. Pritegnila me je grajska pravljica o ljubezni dveh mladih iz različnih svetov, pritegnila pozornost moža z lilijami. *Pohod po nagelj*, ki je bil v marcu 2024 že petintrideseti, poleg rekreacije in druženja namenja priznanje tudi materam in ženam. Šla sem po nagelj in se še drugače povezala z množico ljudi in sedemsto triinsedemdeset metrov visokim hribom.

V bolnišnico, vzgojni zavod, večjo trgovino ali v službo se morajo nekateri protagonisti romana peljati v Ljubljano, v Mesto. Druge okoliščine, povezane z naravo, stavbami in kraji so prilagojene ali so plod moje domišljije.

Ne le osnovnošolsko izobraževanje, tudi prvo službo sem

opravljala na brdski šoli, in sicer na njeni podružnici v Blagovici. To so bila zanimiva, pa tudi zahtevna leta. Vsega prvega se nikoli ne pozabi – različne zanke so zahtevale širjenje pedagoška znanja tudi za otroke, ki so bili v rejništvu. Skrbni rejniki mi niso nalagali več, kot je bilo potrebno, otroci se med seboj niso ločevali. Žalostne zgodbe niso obtičale le znotraj šolskih zidov, starši ali rejniki so večino težav reševali doma, kot učiteljica pa sem mimo zapisanih prilagoditev, ker jih tisti čas še ni bilo, otrokom pomagala po svojem občutku in želji, da bi napredovali kar najbolje.

Vsi opisani liki tako slovenske, hrvaške kot ukrajinske narodnosti so v celoti izmišljeni, zgodbe mojih učencev, ki so bili v oskrbi, so se mi zabrisale, za pisanje romana sem posegla po *Rejniških glasnikih*, *Kraljih ulice* in drugih spletnih zgodbah, ki so me navdihnile do te mere, da sem iz njih ustvarila nove različice. Za dodatno razlago sem se ravnala po informacijah fotografinke, vodje policije, grafične oblikovalke in dolgoletne socialne delavke. Tu so spletne strani portala gov.si, centri za socialno delo in rejniška društva. Otroci in odrasli v resničnem in literarnem svetu bivajo v različno urejenih rejniških ali nerejniških družinah po vsej Deželi, po vsej Sloveniji.

Čeprav sem menjala več delovnih okolij, nisem nikjer naletela na toliko rejencev kot ravno v občini Lukovica, v Črnem grabnu, znanem po napadih rokovnjačev v času Ilirskih provinc, danes pa za njimi med drugim ostajajo roman *Rokovnjači*, prireditve, rokovnjaška pot, ime lokalnega časopisa in silhueta rokovnjača na občinskem grbu. Dolina je bila znana po furmanski dejavnosti, po dobi prevoznitstva s konjskimi vpregami in je v preteklosti ležala na deželni meji med Kranjsko in Štajersko ter bila pomembna poštna postaja ob cesti Dunaj–Trst. Znane so mogočne furmanske hiše, tu je ohranjeno poslopje lukovške Stare pošte pri kamnolomu, ena od gostiln pa je prevzela ime po tej dejavnosti. Črni graben se razteza od Trojan, Blagovice, Krašnje, Lukovice do Prevoj in vključuje tudi druge manjše zaselke, po dolini pa sedaj potekata regionalna cesta oziroma ponekod vzporedna avtocesta, ki je spodbudila ljudi k priseljevanju. Ko potujem mimo, se vedno obračam v smer gradu in šole, v smer kamnoloma.

Izbor teme v *Zavetrijh* ni naključen. Družina ima v mojem

vrednostnem sistemu poleg zdravja najvišje mesto. Iz družine in njenih odnosov, svetlega in temnega, izhajajo vse nadaljnje človekovo delovanje in le upati je, da se tega zavedamo dovolj. Če bi zmogli že nekateri naši predniki in pozneje mi za svoje otroke stopiti na rob in zajeti več dobrote ali pozitivne naravnosti, bi sijalo več svetlobe in ljudje ne bi bili nevarnost sebi in drugim. Otroci, ki so v rejništvu, ali posvojeni otroci to še kako vedo. Do njih čutim posebno naklonjenost. Kako hitro se človeku pripeti nesreča, vmes poseže usoda, botrujejo napačne odločitve ... in že je udeležen v primežu manka, stiske ali žalosti. Posvojeni vnuk me vsakič, ko se vidiva, uči pomena ljubezni do posameznika in družine kot celote.

Preplet veselja in žalosti v taki ali drugačni družini kliče po želji, da bodo ustrezne službe, starši ali skrbniki z velikim srcem v teh krajih še naprej namenjali veliko nesebične pozornosti otrokom ali mladostnikom, da jim bo dana še ena, kar najboljša priložnost učenja za življenje.

In bralec bo presodil, koliko je junakom v zgodbah, ki sledijo, to tudi uspelo.

mag. Marija Arh

1

Beno

Vposnetek ujeta skrivnost je kratek trenutek večnosti. Je iskanje resnice in mojstrski preplet svetlobe in senc življenja. Izbrati eno in zavrniti drugo je sposobnost uokvirjanja tistega, ki vidi, zapeljuje, si razlaga in piše svojo bivanjsko zgodbo, je lebdelo v zraku.

V mehki trenirki, v kateri se je počutila udobno, je Vita Zelanšek tisti dan delala od doma. Menila je, da je doma še učinkovitejša. Nič je ni motilo, v sobi je predel mir svoje mehko mačje predivo. Zakopala se je v skice, govorila je s strankami, poslala nekaj e-sporočil in kot nekakšna detektivka raziskovala. Lahko si je privoščila fizično odsotnost iz službe, tokrat pa je slutila, da ji vožnja v Mesto ne bi bila v korist. Na cesti so prežali dodatni nesluteni dogodki, čakanje v kolonah je utrujalo, poskoki avtomobila na številnih kucljih so bili nevarni. Raje ne, je bila previdna. Ne bo si odpustila, če bo šlo kaj narobe. Ne samo sebi, polagala bo račune več ljudem in se zagovarjala. Delovni prostor si je uredila tako, da se je v njem počutila polna energije. Hvaležna je bila zazidalnemu načrtu, da so velika okna dovoljevala sončnim žarkom prosto pot vse do njene mize. In ta dan je bil sončen. Če je le lahko, je svoj obraz pobožno nastavila sončnim žarkom, da so gladili njeno kožo. Na stenah so ždele risbe in ji delale družbo. Ena poleg druge: obrazi, predmeti, narava, napisi, vsi ti okraski so bili njeni. Ljubila je svoje črteže, te ravne in vijugaste sledi v vseh niansah črne in sive. Bili so njeni otroci, v vsakega je vtisnila del sebe. Najbrž je psiholog v njih razbral značaj avtorice: »Močne poteze – močna osebnost.« Na ta način so se zrcalili tudi hrepenenje, žalost in upanje,

ki ji je prineslo smeh, pa tudi solze. Risanje se je z lahkoto povezovalo z njenim poklicem grafične oblikovalke.

Rada je delala, menila je, da se bo vse ustavilo, če ne bo prisotna, da se zagnanost od nje pričakuje. V ustvarjanju je videla ves smisel. Najbrž je bil to tudi beg pred razpoloženjem, ki je večkrat nihalo levo in desno kot nihalo v uri. Vse je bilo v glavi, morala jo je zaposliti. Od vsega se je najraje pogovarjala z ljudmi, temu je namenila veliko časa tako v službi kakor doma. To jo je delalo živo. Izdelek, ki je sledil temu, je le svetil to živost in posnel koristnost. Tokrat je klepetala z naročnikom po telefonu. »Želel bi *jumbo* plakat za mojo picerijo,« je povedal moški.

»A, plakat se vam zdi najboljši. Torej bomo oglaševali pice?« je vzela besede v zakup. »Še kaj drugega?« je želela uganiti naročnikove misli.

»Ne vem, ali bi dodal še druge jedi z jedilnega lista. Bi bilo bolje?« je čakal naslednji predlog.

»Vozniki, ki potujejo mimo, morajo hitro prebrati,« je odgovorila.

»No, potem pa le pice, to je glavno,« se je strinjal.

Vita je želela ugoditi stranki in hkrati upoštevati pravilo oglaševanja: »Poskrbela bova za zgodbo in dodala kakšen napis.« Slišati je bilo, da se je moški oddahnil. Tudi glas je pomagal, naročnik ji je zaupal, lahko bo svobodnejša. Lokali, ki želijo polniti blagajno, ljubijo neobičajne besede in še bolj slike. V tem času je velika konkurenca, zato morata biti izpovedna in reklamna vrednost domiselni. Ah, ta domiselnost, ki je za vsakega nekaj drugega, si je rekla, da bi v sebi poiskala logotipsko prepoznavnost in zapomnitev in na ta način dajala podjetjem ali izdelkom svoj pečat. Saj je vsak drugi že kaj ustanovil – prava poplava podjetnikov. Verjela je, da je osebni pristop najboljši. Res je vzel veliko časa, vendar se je vse prizadevanje vračalo; slabo se izravna z dobrim, najprej v njenem dobrem počutju. Njena naravnost je bila tudi v majhnem podjetju, kjer je bila zaposlena, prepoznana, zato je bila vedno vesela pohvale; na nek način je reševala druge in sebe. »Mislim, da sem vas razumela. Raziskala bom oglaševanje picerij, da se ne bi ponavljali, in vam poslala več predlogov, da izberete,« je pomirila. Globok moški glas se je zahvaljeval za prijaznost, pomoč,

ona pa je v glavi že oblikovala udarno grafiko, ki bo v dovolj visoki resoluciji za tiskarno in bo plakat cenovno sprejemljiv.

Odložila je telefon. V naboru logotipov ni našla ničesar, kar bi lahko uporabila, zato je segla po ljubem svinčniku, da bi naredila prvo skico in v njej zajela čim več skladnosti, kontrasta, da bo celotni videz plakata v razmerju slik in besed. Podrobnosti bodo prišle na vrsto pozneje. Dobro načrtovanje je vedno prihranilo veliko časa. Kot bi odložen telefon in svinčnik sprožila najgloblji strah oblikovalke – domine so padle. Obraz se je v trenutku spačil in dobil globoke gube. Bolečina se je tokrat priplazila tiho, nenadno, a je ni mogla prezreti, še preveč dobro jo je poznala. Zbodlo jo je enkrat, dvakrat, preplavila sta jo krč in hkrati črna misel. Pred očmi so letele slike kot v srhljivki – več vrst nerazločnih pošasti se je prerivalo, padalo in spet vstajalo in želela si je le, da bi vse obmirovale. »Neee,« je ušlo iz njenih ust tako na glas, da jo je soseda, ki je šepala po cesti mimo hiše, zagotovo slišala.

Vitina levica je prijela telo, desnica pa je drsela po steni. Dolg hodnik jo je pripeljal do kopalnice. To je bil prostoren prostor pritlične hiše, ki sta jo z možem Benom zgradila v Naselju na Hribu. Ob masažni banji je stala mizica, za katero je sedela, kadar si je urejala nohte ali nanašala ličila. Rada je poudarila oči, temnorjave so bile, in obrobila jih je s črno barvico, na trepalnice pa nanese maskaro. Včasih je s tem kar pretiravala, udobje prostora jo je zlahka zvalo, da se je zadržala dlje. Hlad bele kopalnice jo je tokrat začel spominjati na kopalnico v bolnišnici, kamor bo spet morala. Te poti se je bala na smrt, s to mislijo je umrl velik del nje. Vse popisovanje in rutinsko delo sester sta ubila vso človeškost, ki jo je v takih trenutkih še imela in potrebovala na vso moč.

Beno Zelanšek je ženi želel sporočiti, da bo iz službe prišel pozneje. Vtipkal je njeno številko in počakal, da je telefon odzvonil do konca. Poskusim še enkrat, si je rekel. Nič. »Pridi,« ga je klical njegov pomočnik, »tega ne morem sam.«

»Vito moram priklicati in ji povedati, da me še ne bo,« je zavpil nazaj. Ta dan je bil poln težav, *zacopran*. Nadziral je gradbišče in

soodgovoren je bil za nesrečo, ki se je pripetila manj izkušenemu delavcu. Saj je hodil po lesenem odru z odprto glavo, da ni kje majavo in nevarno ... Resno bo, je pomislil. Vneto je vrtel, ali je delo teklo po vseh zapovedih in kako bi lahko preprečil nezgodo. Prišli bodo dlakocepski policisti, inšpektorji in direktorji ter mu obesili vso krivdo. Misel ga je razjedala od znotraj in maličila prepričanje, da nima česa popraviti; prepričan je bil, da se je nesreča pripeljala kar sama.

Zalivanju armirane plošče je vedno posvečal veliko pozornosti. Delo s toliko materiala mora teči kar se da tekoče. Nedolgo nazaj so se pogovarjali o cevi, ki lahko zaniha, če gre v napravi kaj narobe. Delavcem se je pogovor zdel neumen, ker so vllili že toliko plošč, pa ni bilo težav. Tako in tako je vse majavo, je praksa kazala enkrat pri eni, drugič pri drugi stvari. Proti koncu delavnika se je cev vendarle zazibala, se snela in padla v cementno brozgo. Oplazila je delavca, da je padel, ker se je z nogami zapletel ob železje, in štrleči del železa se je zapičil v nogo. Strašno je moralo zaboleti. Ko se poizkušal rešiti, je zatulil. Drugih gradbincev ni bilo v bližini. Beton je bruhal iz cevi in moški so si kriče prizadevali nadzorovati stanje.

»Trdno zgrabi,« je vpil eden izmed njih.

»Ne mogu učiniti više,«² se je delavec poleg drl nazaj. Čeprav je optimizem popuščal, je vseeno nekako steklo. Fantje so močno poprijeli opletajočo in težko cev, jo obdržali in usmerjali curek. Dva sta zagrabila ranjenca za roke kot vrečo cementa in ga potegnila na varnejše mesto. Hitela sta, da bi bilo škode čim manj. Ranjeni je zdaj pridušeno stokal, krvav madež na hlačah, kjer je bilo stegno, je govoril sam zase. Bolj kot nesla sta ga sodelavca vlekla z mesta nesreče, medtem pa so drugi že polnili velik prostor hale med železjem in številnimi cevmi. Poravnati je bilo treba le še del betonske površine. Ko je bilo delo opravljeno, so delovne glave glasno modrovale. »Naravno, ako moramo toliko žuriti,«³ je ugotovil prvi in se krepko odhrkal.

Drugi je s pogledom štel glave po delovišču: »Premalo nas je.«

»Ne bi se smel zadrževati na tistem koncu!« je bil strog tretji.

---

2 »Ne morem bolj.«

3 »Seveda, če moramo tako hiteti.«

»Jeste li zvali hitnu pomoć?«⁴ je vprašal četrti.

Beno je tekel k poškodovancu, v treh poskokih je pristal na betonskih stopnicah. Skoraj bi zgrešil začasno leseno ograjo, ko je iskal telefon, da bi poklical. Držal se je za glavo, presojal zdravstveno stanje in skušal govoriti kar najnatančneje. Obstal je, ko je prekinil telefonsko zvezo, misli so se mu zapletle in se zaletavale druga ob drugo. Krivda je šele zdaj pridobila veljavo in se spoprijateljila s strahom. Oba sta se povezala z nesrečo, ki se je zgodila. Reševal je, kolikor je vedel in znal, in premišljeval o drugih rešitvah za vlivanje plošče. Zdelo se je cela večnost, ko ga je, zatopljenega v misli, zbudila sirena reševalnega avtomobila.

»Začelo se je,« je predvideval ves postopek, ki so ga navadno pripeli nesreči. Tolažil se je, da se sodelavec ni huje poškodoval. Ne bi si odpustil, če bi na gradbišču ugasnilo življenje. Mogoče bi moral biti manj popustljiv, mu je šinilo.

Oskrba poškodovanega delavca, ki je ležal na tleh ob gradbišču, je tekla hitro in tekoče, roke treh reševalcev so bile večče dela. Po hitrem pregledu, ki je povedal, da je poškodovanec pri zavesti, da dihanje ni oteženo, se je vodja ekipe usmeril na ostale dele telesa. Druga dva sta sezula poškodovanca, prerezala hlačnico in omogočila dostop do poškodbe. Raztrganini se je pridružil še vbod in reševalci so pomislili tudi na notranje krvavitve. Odprta rana je klicala po kompresijski obvezi, noga je želela oporo, poškodovanec pa je po kontrolnem pregledu postal izrazito bled, znojen in žejen. Poleg ranjenca je na klop reševalnega vozila sedel Benov namestnik in ga spremljal v bolnišnico. Ponovno predirljivo tuljenje sirene, ki je paralo nebo na dvoje, se je tokrat oddaljevalo. Delavci so še dolgo slišali njeno zavijanje, kot bi se ne hotela posloviti, kot bi hotela opominjati njihova telesa in ume na previdnost.

Do Bena je pristopil inšpektor, le kdaj je prišel, in želel natančen opis nesreče. Gledal je zlovešče, iskal je podrobnosti in ni bil hitro zadovoljen z odgovori. Brskal je za luknjico, skozi katero se je splazila nepravilnost. Beno se je podvrgel zasliševanju, postopek dela je dobro

---

4 »Ste poklicali reševalce?«

poznal pa tudi ves čas vlivanja plošče je bil zraven. »Nesreča se je zgodila tako hitro, da se ni dalo ničesar narediti,« je povedal. Poskusil je delovati odločno – tudi njegov pogled je bil trd, stisk prstov v pesti bi mu moral pomagati. Nekje vmes ga je polil leden znoj, mrazilo ga je po vsem telesu, da je bilo še težje delovati prepričljivo.

»Ste prepričani, da je bilo vse po predpisih?« je inšpektor buljil v stroje, ki so bili na cesti, kot bi jih videl prvič. Dogodki so se naštevali za nazaj in za naprej in pazili, da kateri ne bi bil prezrt. Vsi so želeli biti omenjeni v poročilu, ki ga bo Beno spisal. Dopuščal je veliko vzrokov, zakaj se je to pripetilo, tudi takih, ki jih ni bilo mogoče napovedati; gosti beton, na primer.

Gradbišče je v vodji pustilo veliko vtisov. Nemir ni počival, dvom se je podvojil, zato je Beno zamišljeno vozil proti domu. Ni dodajal veliko plina, vozil je počasi. Misli so mu kot strele švigale z enega dela gradbišča na drugega, od enega do drugega delavca, od reševalca do inšpektorja in nazadnje do njegovega nadrejenega. Radio ni preglasil očitkov, ki so se oglasili, eno oko je bilo na cesti, drugo je hodilo svoja pota. Ti vrag, zdaj je neki cepec zgrešil odcep in stal ob robu ceste. Pravi čas je opazil, kaj namerava, ko je nenadoma zavil levo, da je stopil na zavoro.

Benova glava je razmišljala jasno, čeprav se je zdelo, da je spanec več dni zapored ni počastil z obiskom. Obraz se je postaral in telo se je skrčilo. Že tako mož ni bil visoke postave, zdaj pa je na sedežu sedel upognjeno, kot bi na ramenih nosil vse podjetje. Srebrni lasje na temenih so kazali, da ga življenje preizkuša na več koncih.

Miselni tok ni poznal le glavne ceste, hitro je skočil v zakotje vesti. Še dobro, da je tako; če bi bil oče, bi mu bilo težje prihajati pozno, se je opravičeval. Marsikaj bi moral početi poleg službe. Ves čas bi moral misliti na to, kaj je res pomembno, kaj je tisto, kar iz otroka naredi človeka. Čeprav bi bil utrujen, bi se vedno postavil za svojega sina, svojo hčer, če bi ju zbadali v šoli, in ju tolažil. Oče postavlja otroku meje, je vedel, čeprav v mladosti ni tega vedno tudi izkusil. On bi bil most med mamo in svetom. Učil bi ga dela, samostojnosti in z njim bi igral nogomet; skrbel bi za zdravo otroštvo.

Rad se je spominjal svojih mladih let. Živel je v večji družini še z dvema bratoma in sestro. Vsak dan znova so se skregali za nepomembne reči: za kolo, prestop v igri, za večji kos kruha z marmelado, kdo bo šel v trgovino. Takrat si je lahko izbral kaj drobnega zase. Mama je ob prepiru govorila: »To je bratska, to je sestrsko ljubezen,« in tako ravnala, če je kaj štrlelo. Napletala je lepe besede in v njenih zapredkih je bilo varno bivati.

»Radi se morate imeti,« je bil oče mami v podporo. Starša sta se včasih tudi sprla zaradi denarja, ki ga ni bilo nikoli dovolj. Otroci niso natančno razbrali, zakaj so otroštvo preživljali iz rok v usta, ko je bil kos kruha, namazan z marmelado, kar dobra slaščica.

Sedaj si je Beno upal povedati: »Imeli smo vse, a hkrati ničesar.« Pa ni bilo čisto tako. Ko je bil oče nekaj časa skrivnostno od doma, otroci niso čutili pomanjkanja, niso posebej zaznali odsotnosti. Mama je bila vedno pri roki, le kako ji je uspelo, otroci so hodili v šolo, vse je teklo gladko kot po olju. Šele pozneje je izvedel, za katere očetove težave je šlo. Nekako so se rešile, ostala pa je senca dvoma, če ni kaj ljubezni do kart podedoval tudi sam. O tem ni govoril z nikomer, ni želel priklicati slabega, čeprav so karte frlele pred njim in se postavljale pokonci. S tem se je težje spopadal in je dolgo skrival pred seboj.

Beno je vse odraslo življenje silil k blaginji. Brusil je kamne in jih zlagal v skladovnice, da je rastel njegov ponos. Najbrž je bila to posledica manka dobrin iz otroštva. Poln in oblečen trebuh je bil nekaj osnovnega in samoumevnega. Vesel je bil, da jima je z Vito uspelo postaviti temelje za srečno družino.

Ura je tolkla pozno popoldansko, ko je zapeljal na domači dovoz. Mokro poletje je zamenjala suha jesen, zrak je prijetno božal. Pred garažna vrata je veter nanesel prvo odpadlo listje. Dan se je naglo krčil in se počasi nagibal v večer, a je bilo zunaj še dovolj svetlo. Senzorske luči na hiši se bodo prižgale okrog devetnajste ure. Šele ko je loputnil z avtomobilskimi vrati, je zastokal, ker se je spomnil, da opoldne ni dobil Vite. Gotovo bo godla, ker ga ni bilo pravi čas na kosilo. Zdaj se ni dalo ničesar popraviti, vstopil je.

Nekje v zraku je bingljala resnica, da za soncem pride senca

– a tudi za senco pride sonce.